

Z życiorysu Profesor Ewy Przybylskiej

From a biography of Professor Ewa Przybylska

Profesor Ewa Przybylska ukończyła filologię germańską na Uniwersytecie Warszawskim. Z edukacją dorosłych jest związana zawodowo od początku lat 90. W 1991 roku podjęła pracę w Przedstawicielstwie w Polsce Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych, które na mocy porozumienia z Ministrem Edukacji Narodowej, Andrzejem Stelmachowskim, na zlecenie i przy finansowym wsparciu Federalnego Ministerstwa Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (BMZ) rozpoczęto długoletni proces wspierania transformującej się edukacji dorosłych w demokratycznej Polsce. W 1993 roku powierzono Jej funkcję koordynatora współpracy polsko-niemieckiej w dziedzinie edukacji dorosłych na obszarze pogranicza z siedzibą we Frankfurcie nad Odrą. Codzienna praca w strukturach polskiej i niemieckiej edukacji dorosłych sprzyjała dogłębnemu poznaniu praktyki oświatowej, programów kształcenia, specyfiki nauczania i uczenia się dorosłych w warunkach zmiany ustrojowej i wszelkich innych aspektów związanych z funkcjonowaniem obu sektorów edukacji dorosłych. Współorganizacja i udział w pierwszych bilateralnych spotkaniach polskich i niemieckich andragogów (np. Polsko–niemieckie seminarium w Łodzi w sierpniu 1993, seminarium „Szkoły wyższe a edukacja dorosłych” w maju 1994 czy Międzynarodowa Konferencja Andragogiczna w Toruniu w maju 1995 pt. „Kształcenie i doskonalenie nauczycieli dorosłych”) stanowiły cenną inspirację dla Jej działalności zawodowej, ale także do refleksyjnego rozpoznania obszaru edukacji dorosłych na gruncie naukowym. W 1995 roku obroniła pracę doktorską pt. „Edukacja kobiet w systemie kształcenia dorosłych Republiki Federalnej Niemiec” na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1999 roku Rada Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu nadała Jej stopień doktora habilitowanego na podstawie książki pt. „System edukacji dorosłych w Republice Federalnej Niemiec”. W tym czasie Profesor Ewa Przybylska rozpoczęła pracę w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, którą wykonywała równoległe z działalnością w Przedstawicielstwie Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych w Polsce.

Jako **koordynator współpracy polsko-niemieckiej** zorganizowała z udziałem polskich i niemieckich partnerów ponad 100 polsko-niemieckich spotkań, konferencji, warsztatów i seminariów z zakresu edukacji ogólnej, obywatelskiej, kulturalnej, ekologicznej, językowej i zawodowej. Przyczyniły się one do zacieśnienia dialogu między Polakami i Niemcami i dały szansę tysiącom mieszkańców polsko-niemieckiego pogranicza na poprawę jakości życia, podniesienie kwalifikacji zawodowych i zaistnienie na rynku pracy. Uczestniczyły w tej współpracy kuratoria oświaty w województwach przygranicznych, urzędy pracy, regionalne oddziały Towarzystw Wiedzy Powszechnej, Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych, Zakładów Doskonalenia Zawodowego, uniwersytety trzeciego wieku, uniwersytety w Szczecinie i Zielonej Górze, centra kształcenia ustawicznego w Szczecinie, Gorzowie Wielkopolskim, Zielonej Górze, Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Uniwersytet Humboldta oraz Wolny Uniwersytet w Berlinie, Federalny Instytut Kształcenia Zawodo-

wego (BIBB), niemieckie uniwersytety powszechne i wiele innych stowarzyszeń i organizacji.

W latach 1998–2009 Profesor Ewa Przybylska kierowała Przedstawicielstwem Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych w Warszawie. We współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, kuratoriami oświaty, władzami samorządowymi i organizacjami edukacji dorosłych przeprowadziła dziesiątki projektów edukacyjnych, szkoleń, kursów, konferencji i warsztatów dla dorosłych mieszkańców różnych regionów kraju oraz nauczycieli i innych specjalistów zatrudnionych w obszarze edukacji dorosłych bądź z nim związanych. W związku ze zbliżającym się przystąpieniem do Unii Europejskiej Polski i dziewięciu nowych państw powierzono Jej również zadania związane z integracją działań podejmowanych w obszarze edukacji dorosłych na terenie nowych państw członkowskich Unii Europejskiej.

W pogłębianiu interpretatywno-krytycznej analizy procesu edukacji dorosłych oraz wypracowaniu i określeniu statusu naukowego przedmiotu własnych badań pomogły Jej liczne konferencje o zasięgu krajowym i międzynarodowym, w których uczestniczyła aktywnie z własnymi wystąpieniami, w znacznej części je organizowała bądź współorganizowała. Profesor Przybylska wygłosiła referaty na ponad trzydziestu konferencjach zagranicznych, w tym na uniwersytetach w Tallinie (Estonia), Kownie (Litwa), Bratysławie (Słowacja), Bielefeld (Niemcy), Essen-Duisburg (Niemcy), Stirling (Szkocja), Pécs (Węgry), Groningen (Holandia), Krems (Austria), Limerick (Irlandia), Belgrad (Serbia), Iasi (Rumunia) oraz licznych konferencjach skupiających praktyków edukacji dorosłych w Polsce i za granicą.

Uczestniczyła jako **ekspert ds. edukacji dorosłych w Międzynarodowym Zespole** działającym w ramach Paktu Stabilizacyjnego na Bałkanach; w gronie ekspertów ds. profesjonalizacji w edukacji dorosłych w Republice Południowej Afryki, Była również uczestnikiem zespołów **przygotowujących z ramienia UNESCO Światowe Konferencje Edukacji Dorosłych** w Hamburgu i Belém oraz konferencje regionalne w **Baku i Sofii**. Od 1996 roku aktywnie uczestniczyła w międzynarodowych projektach badawczych, w tym w projektach realizowanych przez Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, dotyczących rozwoju krajowych standardów kompetencji zawodowych, innowacyjnych programów kształcenia zawodowego, transferu wiedzy z nauki do praktyki oraz kształcenia modułowego.

Jej praca naukowo-badawcza, organizacyjna i dydaktyczna pozwoliła Jej nie tylko na gruntowne rozpoznanie obszaru edukacji dorosłych w Polsce i w Europie, ale w sposób znaczący i zasadniczy – za sprawą komparatystycznego charakteru eksploatacji podejmowanych problemów – wpłynęła na sposób myślenia o edukacji dorosłych. Począwszy od pogłębionych studiów nad edukacją dorosłych w Niemczech oraz innych krajach europejskich i pozaeuropejskich, przez studia nad polityką oświatową w krajach Unii Europejskiej, Profesor Przybylska zajmowała się także edukacją grup poszkodowanych pod względem edukacyjnym, z różnych powodów zmarginalizowanych lub wykluczonych z życia zawodowego i społecznego.

W kręgu zainteresowań badawczych Profesor Ewy Przybylskiej znajdują się badania porównawcze, powiązane ze zdobytą i rozwijaną praktyką w różnych krajach Europy. Dotyczą one pogłębionej analizy procesów edukacji dorosłych, w której moż-

na wyodrębnić kilka, realizowanych we wzajemnych powiązaniach, nurtów i kierunków badawczych, lokujących się w trzech obszarach. Pozostają one we wzajemnej korelacji; główną łączącą je osią jest badanie warunków kulturowych (z dużym akcentem położonym na kontekstualność) i cywilizacyjnych w procesie edukacji dorosłych, ze wskazaniem antyrozwojowych, społeczno-kulturowych i politycznych mechanizmów ją deformujących i oddziałujących na nią zachowawczo, jak i tych wszystkich determinantów, które składają się na postęp i rozwój, przyczyniając się do eliminacji nierówności społecznych, zwiększenia dostępu do ofert edukacyjnych i ich efektywności.

Na płaszczyźnie europejskiej Profesor Ewa Przybylska poszukuje działań podejmowanych w ramach polityki oświatowej tak Unii Europejskiej, jak i poszczególnych państw zmierzających do podniesienia efektywności systemów kształcenia ustawicznego, tu zwłaszcza dobrych praktyk, urzeczywistnianych w społecznościach lokalnych, regionach i państwach przez różnorodne podmioty (publiczne, instytucje pozarządowe, etc.), celem ich popularyzacji w środowiskach polskich decydentów politycznych oraz teoretyków i praktyków edukacji dorosłych. Odwoływanie się zarówno do kontekstów naukowo-teoretycznych międzynarodowej edukacji dorosłych, jak i doświadczeń innych krajów pozwoliło Jej na spojrzenie na polską praktykę edukacji dorosłych i myśl andragogiczną z perspektywy porównawczej i rozpoznanie tych aspektów edukacji dorosłych, które pozostają problematyczne w wartości rozwojowej, edukacyjnej, socjalizacyjnej i społecznej. Analizowała warunki gotowości (lub przyczyny jej braku) do profesjonalnego, odpowiedzialnego przekształcania istniejącego systemu kształcenia dorosłych w sposób zapewniający adekwatność kulturową, warunkującą oczekiwane efekty rozwojowe i społecznie, a jednocześnie odpowiadający na wyzwania sformułowane przez Unię Europejską w Strategii Lizbońskiej. W 2004 roku pozyskała środki Komisji Europejskiej na realizację europejskiego projektu **Edukacja dorosłych w zjednoczonej Europie – bogactwo, różnorodność, doświadczenie**. W kierowanym przez nią zespole znalazły się organizacje edukacji dorosłych z Polski, Niemiec, Belgii oraz Litwy. Akcentem zamykającym projekt była Konferencja na UMK, w której uczestniczyli przedstawiciele największych instytucji edukacji dorosłych ze wszystkich państw UE, ale także z Gruzji, Armenii, Japonii, Azerbejdżanu, Izraela, Ukrainy, Białorusi, Macedonii, Serbii i Czarnogóry, Bośni i Hercegowiny.

Profesor Ewa Przybylska koncentruje się na problematyce profesjonalizacji edukatorów dorosłych i innych specjalistów kształcenia ludzi dorosłych (facylitatorzy edukacji dorosłych, menadżerowie instytucji edukacyjnych, animatorzy oświaty etc.). Jest to obszar, który w skali całej Europy wymaga regulacji prawnych, wypracowania programów i standardów kształcenia edukatorów dorosłych z uwzględnieniem procedur zapewnienia jakości kształcenia. Problematyka ta, podjęta już podczas pierwszych konferencji Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, stosunkowo obszernie udokumentowana w polskiej literaturze przedmiotu, nadal zachowuje aktualność w obliczu dynamicznych przeobrażeń społecznych i świata pracy. W swojej działalności badawczej Profesor Ewa Przybylska skupiła się na analizie teoretycznych i praktycznych aspektów kształcenia kompetencji specjalistów edukacji dorosłych oraz two-

rzeniu modeli adekwatnych do uwarunkowań społecznych i kulturowych. Do Jej najbardziej znaczących osiągnięć należy **projekt TEACH** (*Teaching Adult in Continuing and Higher Education*), zrealizowany w ramach Programu Sokrates/Grundtvig w latach 2004–2006. Jako międzynarodowy koordynator pozyskała do udziału w nim trzynastu partnerów z 8 krajów europejskich: Europejski Związek Edukacji Dorosłych (EAEA), Belgia; Uniwersytety w Hanowerze i Bielefeld oraz Instytut Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych (IIZ/DVV), Niemcy; Uniwersytet w Sofii, Bułgaria; Uniwersytet w Pécs, Węgry; Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, Litwa; Uniwersytet w Iasi, Rumunia; Uniwersytet Boğaziçi, Turcja; Stowarzyszenie Uniwersytetów Edukacji Ustawicznej (UALL), Wielka Brytania; Uniwersytet Stirling, Szkocja; Oddział Regionalny TWP w Szczecinie. Wyniki projektu w postaci akademickich programów kształcenia edukatorów dorosłych na poziomie studiów licencjackich, magisterskich, studiów trzeciego stopnia oraz podyplomowych studiów „Europejska edukacja dorosłych” zostały wdrożone na uniwersytetach partycypujących w projekcie. Stanowiły również podstawę specjalności z zakresu edukacji dorosłych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wyniki badań projektów, w których uczestniczyła jako koordynator międzynarodowy lub krajowy Komisja Europejska, wykorzystwała w pracach nad Europejskimi Ramami Kwalifikacyjnymi dla zawodu edukatora dorosłych. Doceniło je także Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nominując Ją w 2008 roku do Nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w kategorii badań na rzecz rozwoju społeczeństwa. Senat Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przyznał Profesor Ewie Przybylskiej w 2009 roku Medal „Za zasługi położone dla rozwoju uczelni”.

Równoległe do prac w międzynarodowych projektach badawczych Pani Profesor podejmowała działania na rzecz profesjonalizacji polskich specjalistów edukacji dorosłych. W ramach współpracy UMK w Toruniu z uniwersytetami w Bielefeld, Kownie i Pécs kierowała obszernym programem kształcenia moderatorów edukacji dorosłych. Kilkudziesięciu studentów oraz nauczycieli dorosłych uczestniczących w kolejnych edycjach kursu otrzymało certyfikaty europejskich moderatorów edukacji dorosłych UMK w Toruniu oraz Uniwersytetu w Bielefeld (RFN).

Profesor Ewa Przybylska **przypatruje się niektórym niszowym aspektom związanym z procesem nauczania – uczenia się dorosłych**. Stąd Jej zainteresowanie edukacją dorosłych w muzeum jako miejscu, którego potencjał edukacyjny jest dotychczas nie w pełni wykorzystany w procesach uczenia się osób dorosłych lub moderacją w edukacji dorosłych jako aktywizującą techniką pracy grupowej, przydatną nie tylko w procesie nauczania – uczenia się, ale także rozwiązywaniu problemów w organizacji, społecznościach lokalnych, wszędzie tam, gdzie ma miejsce komunikacja międzyludzka.

Pogłębiona, refleksyjna eksploracja powyższych zagadnień skierowała zainteresowania naukowo-badawcze Pani Profesor na problem niepiśmienności dorosłych obywateli, który postrzegany jest w państwach bogatego Zachodu nie tylko w kontekście edukacji dorosłych, ale przede wszystkim jako świadectwo niedoskonałości systemów szkolnych, które w epoce wiedzy i społeczeństw uczących się przez całe życie nie są w stanie podołać zadaniu, jakim jest nauczenie absolwentów szkół czytania

i pisania. Profesjonalizm nauczycieli jest także jednym z warunków skutecznej alfabetyzacji dorosłych. Jej długoletnie zainteresowanie naukowe problematyką kształcenia specjalistów pracujących w dziedzinie edukacji dorosłych utwierdziło Ją w przekonaniu, że rozwój ich kompetencji – obszar nieco zapomniany i bagatelizowany tak przez instytucje edukacji dorosłych, uniwersytety, jak i politykę – stanowi fundamentalny warunek efektywnych procesów uczenia się osób o najniższym wykształceniu i najniższych kwalifikacjach.

W ten nurt myślenia o edukacji dorosłych wpisuje się Jej książka „Analfabetyzm funkcjonalny dorosłych jako problem społeczny, egzystencjalny i pedagogiczny. Istota – badania – teorie – obrazowanie – działania” (Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2014). Łączy w niej wiedzę zdobytą dzięki długoletniej działalności jako praktyk edukacji dorosłych z kompetencjami merytorycznymi i metodologicznymi zdobytymi na polu naukowo-badawczym. Nieprzypadkowo podejmuje w niej kwestię osób w znacznym stopniu zmarginalizowanych lub wykluczonych społecznie. To im właśnie edukacja dorosłych powinna zaoferować najwięcej. Publikacja ta jest wyrazem Jej studiów, analiz, doświadczeń oraz przekonań i rozumienia edukacji dorosłych. Uczenie się w dorosłości rozumie w niej jako aktywność jednostki, uwikłanej we własny bieg życia (tzw. „biograficzne” uczenie się) i konteksty społeczne, wymagającą wsparcia zarówno ze strony polityki (ustawodawstwo, rozwiązania w sferze finansowania, rozwój infrastruktury instytucjonalnej edukacji dorosłych, w tym poradnictwa, ale także twórczego kształtowania środowisk pozainstytucjonalnych sprzyjających uczeniu się), jak i społeczeństwa (zaangażowanie w demokrację, solidarność międzyludzka, wolontariat) oraz profesjonalnych nauczycieli, przygotowanych do pracy pedagogicznej przez ośrodki akademickie dysponujące najnowszą wiedzą empiryczną na temat wszelkich aspektów determinujących procesy uczenia się dorosłych.

W swojej pracy naukowej Profesor Przybylska skupiła się na badaniu procesów kształcenia dorosłych w perspektywie krytycznej analizy języka argumentacji metodycznej, która taką właśnie praktykę nauczania konstruuje. Tę refleksję wykorzystała i nadal wykorzystuje podczas zajęć dydaktycznych na Wydziale Nauk Pedagogicznych UMK, na którym w różnych latach prowadziła wykłady i konwersatoria z przedmiotów pedagogika społeczna, pedagogika porównawcza, edukacja dorosłych, gerontologia, wiedza o Unii Europejskiej. Jako kierownik specjalności „Edukacja dorosłych” prowadziła ponadto konwersatoria, jak: „Grupy docelowe w edukacji dorosłych”, „Obszary merytoryczne w edukacji dorosłych”, „Edukacja dorosłych w muzeach”, „Edukacja dorosłych w Polsce i na świecie” oraz „Teoretyczne podstawy kształcenia ustawicznego”. W ramach działalności dydaktycznej była zaangażowana w realizację studiów podyplomowych edukacji dorosłych na UMK, nad którymi sprawowała nadzór merytoryczny.

Pozyskała środki i przejęła pieczę nad 10 seminariami na UMK w Toruniu z udziałem profesorów edukacji dorosłych z Wielkiej Brytanii oraz Republiki Federalnej Niemiec dla studentów stacjonarnych oraz studiów podyplomowych. Wykłady oraz warsztaty prowadziły m.in. uznane autorytety naukowe, jak: Peter Jarvis, Joachim H. Knoll czy Ekkehard Nuissl.

Prowadziła seminaria dla studentów na uniwersytetach w Bielefeld (Niemcy), Duisburg-Essen (Niemcy), Kowno (Litwa) i Pécs (Węgry). Koncentrowały się one wokół problematyki komparatystycznych badań oświatowych w zakresie edukacji dorosłych w Polsce i innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Ważne miejsce w pracy zawodowej Profesor Ewy Przybylskiej zajmuje **działalność na rzecz popularyzacji nauki**. Od pierwszych lat pracy w edukacji dorosłych wiązała ją bliskie kontakty z instytucjami i organizacjami edukacji dorosłych Polski, Niemiec oraz innych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Była współorganizatorem i aktywnym uczestnikiem corocznych sesji letnich i zimowych oraz konferencji i sympozjów organizowanych przez Zarząd Główny Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych i regionalne oddziały Towarzystwa. W dużej mierze przedsięwzięcia te służyły profesjonalizacji osób pracujących w instytucjach edukacji dorosłych, np. działaczy zaangażowanych w działalność uniwersytetów ludowych lub innych organizacji pracujących w środowiskach małych miasteczek i wsi, zwłaszcza nauczycieli dzieci i młodzieży, którzy społecznie pracowali z osobami dorosłymi. Miały również na celu popularyzację idei uczenia się przez całe życie w różnych środowiskach i pośród ludzi w różnym wieku. Równie intensywnie współpracowała z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej i jego regionalnymi oddziałami, np. w Szczecinie, Warszawie, Kielcach, Zgorzelcu, ze Związkiem Zakładów Doskonalenia Zawodowego, Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym, Ligą Kobiet Polskich, Stowarzyszeniem Oświatowym „Sycyna”, Stowarzyszeniem Ziarno w Słubicach czy uniwersytetami trzeciego wieku, na których wielokrotnie wygłaszała wykłady.

Za swoją działalność otrzymała szereg wyróżnień, m.in.: Medal Komisji Edukacji Narodowej, Złotą Odznakę Honorową Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej, Medal „Służmy pocziwej sławie” Stowarzyszenia Oświatowego Sycyna, Medal „Fideliter et Constanter” Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Medal za zasługi dla Bydgoskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego, Medal Rady Naczelnej TWP za zasługi dla Towarzystwa Wiedzy Powszechnej oraz najwyższe odznaczenie Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych.

Obecnie Profesor Ewa Przybylska pełni funkcję kierownika Katedry Edukacji Dorosłych oraz Studiów Doktoranckich na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest członkiem Rady Naukowej czasopism „Edukacja Dorosłych”, „Edukacja ustawiczna Dorosłych” oraz „REPORT Zeitschrift für Weiterbildungsforschung”, wydawanego przez Niemiecki Instytut Edukacji Dorosłych w Bonn.

Wybrane fragmenty z biografii Profesor Ewy Przybylskiej zestawil H. Bednarczyk